

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจตัวใหม่ของเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นพืชที่ทำรายได้ให้กับเกษตรกรผู้ปลูกเป็นอย่างมาก การปลูกยางของเกษตรกรจังหวัดมุกดาหารมีกระจายอยู่ในทุกอำเภอ แหล่งผลิตสำคัญอยู่ในเขตอำเภอนิคมน้ำอ้อย คอนตาลและอำเภอเมืองมุกดาหาร เกษตรกรผู้ผลิตยางพาราของจังหวัดมุกดาหารส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยมีพื้นที่ปลูกยางเฉลี่ยไม่เกิน 15 ไร่ ต่อครัวเรือน ปัจจุบันยางแผ่นคินมีราคาสูงขึ้น เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่ต้องรีบกรีดยางพาราของตนเองเพื่อให้ได้ผลผลิตยางแผ่นคินจำหน่ายให้ทันเวลาที่ราคาสูง ทำให้ขาดการดูแลเอาใจใส่ในการปฏิบัติดูแลบำรุงรักษาสวนยางพารา ผลที่ตามมาคือผลผลิตยางพาราต่อไร่ต่อปีที่เกษตรกรกรีดยางจะลดลง อายุการกรีดยางลดลง และปัญหาน้ำยางจะตามมาเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหานั้นที่จะเกิดขึ้นกับเกษตรกรต่อไปจึงจำเป็นต้องมีการวิจัยการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลบำรุงรักษาสวนยางพาราหลังเปิดกรีดยางของเกษตรกรจังหวัดมุกดาหาร

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร สภาพการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลบำรุงรักษาสวนยางพาราหลังเปิดกรีดยางของเกษตรกร ความต้องการความรู้การปฏิบัติดูแลบำรุงรักษาสวนยางพาราหลังเปิดกรีดยาง และ ศึกษาปัญหา และ ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการดูแลบำรุงรักษาสวนยางพาราหลังเปิดกรีดยางของเกษตรกร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาข้อมูลเฉพาะเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่สามารถเปิดกรีดยางได้แล้วของจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 250 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) เนื่องจากแต่ละอำเภอมีประชากรไม่เท่ากัน ผู้วิจัยจึงสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของแต่ละอำเภอ จากนั้นจึงใช้วิธีสุ่มแบบง่าย ๆ (จับฉลาก) ทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแบบสัมภาษณ์โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองสัมภาษณ์เกษตรกรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่ใช้วิจัยจำนวน 30 คน นำมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ตอน

ตอนที่ 3 ได้ค่า $\alpha = 0.8703$ ตอนที่ 4 ได้ค่า $\alpha = 0.8243$ จากนั้นจึงทำการสัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่างจริง แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และไคสแควร์ (Chi - square)

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1. สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1) สภาพทางสังคม เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 45.42 ปี ส่วนใหญ่สมรสแล้ว จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5.04 คน มีแรงงานในการกรีดยางเฉลี่ย 2.26 คน

2) สภาพทางเศรษฐกิจ เกษตรกรประมาณครึ่งหนึ่งมีรายได้ระหว่าง 100,001-200,000 บาทต่อปี มีรายได้เฉลี่ย 207,159.28 บาทต่อปี มีรายจ่ายเฉลี่ย 62,738.40 บาทต่อปี มีที่ดินในการครอบครอง เฉลี่ย 35.11 ไร่ แหล่งเงินทุนในการปลูกยางประมาณสองในสามใช้เงินทุนของตนเอง

1.3.2 สภาพการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลบำรุงรักษาสวนยางพาราหลังเปิดกรีด

1) การกำจัดวัชพืช เกษตรกรกำจัดวัชพืชโดยวิธีกลเช่น ใช้จอบตากหญ้า และวัชพืชที่ขึ้นตามสวนยางพาราหรือใช้มีดกลางวัชพืชในสวนยางพารา โดยกำจัดวัชพืชปีละ 2 ครั้ง ในช่วงระหว่างเดือนเมษายน-มิถุนายน และช่วงเดือนตุลาคม-มกราคม ของทุกปี

2) การตัดแต่งกิ่งยาง เกษตรสองในสามส่วนมีการตัดแต่งกิ่งยางเพื่อให้มีพื้นที่เหมาะสมสำหรับการกรีด

3) การป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูยางพารา เกษตรกรมีการป้องกันกำจัดโรคโดยการทำการกำจัดวัชพืชในสวนยางพาราให้สะอาดอยู่เสมอและไม่กรีดยางถี่จนเกินไป ทำการป้องกันแมลงศัตรูยางพาราโดยการเขตรกรรมและวิธีกล ทำการป้องกันไฟไหม้สวนยางพาราโดยการทำการกำจัดวัชพืชให้สะอาดอยู่เสมอและมีการทำแนวกันไฟในจุดเลี้ยง โรคที่เคยมีการระบาดในสวนยางพาราได้แก่โรคหน้ายางแห้ง และโรคเปลือกแห้ง

4) การใช้ปุ๋ยในสวนยางพารา

ก การใช้ปุ๋ยเคมีในสวนยางพารา ปุ๋ยเคมีที่ใช้ในสวนยางพารามีทั้งปุ๋ยเคมีชนิดเม็ดสำเร็จรูป และปุ๋ยเคมีผสม ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรนิยมใช้ปุ๋ยเคมีชนิดเม็ดสูตร 15-7-18 ซึ่งหาซื้อได้ง่าย สะดวก ในส่วนปุ๋ยเคมีผสมเกษตรกรไม่นิยมใช้เนื่องจากหาซื้อแม่ปุ๋ยยาก อัตราการใส่ปุ๋ยเคมีเกษตรกรใส่ในอัตราน้อยกว่า 51 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี โดยส่วนใหญ่เกษตรกรนิยมใส่ปีละ 2 ครั้ง ในช่วงระหว่างเดือนเมษายน-มิถุนายน และช่วงเดือนตุลาคม-มกราคม ของทุกปี โดยการหว่านระหว่างแถวยาง

ข การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยอินทรีย์ที่เกษตรกรนิยมใช้ได้แก่ปุ๋ยคอก โดยใช้ในอัตราไม่เกิน 500 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี เกษตรกรนิยมใส่ปุ๋ยอินทรีย์ปีละ 1 ครั้ง ในระหว่างเดือนเมษายน-มิถุนายน โดยการหว่านระหว่างแถวข้าง

5) สภาพการกรีดขาง เกษตรกรกรีดขางครั้งแรกเมื่อขางมีอายุ 7 ปีขึ้นไป หรือเมื่อต้นขางมีเส้นรอบต้น 50 เซนติเมตร ที่ความสูง 150 เซนติเมตร โดยเปิดกรีดขางหน้าแรกครั้งแรกในช่วงพฤษภาคม-มิถุนายน ใช้ระบบกรีดขางระบบครั้งลำต้นวันเว้นวัน กรีดขางในช่วงเวลาระหว่าง 02.01-06.00 นาฬิกา ในหนึ่งปีมีวันกรีดระหว่าง 121-150 วัน

6) ผลผลิตขางพารา ผลผลิตที่เกษตรกรกรีดได้ต่อหนึ่งครั้งกรีดต่อหนึ่งไร่ จะได้ผลผลิตระหว่าง 2.01-3 กิโลกรัม ผลผลิตที่ได้เกษตรกรจะนำไปผลิตขางแผ่นคิบ จำหน่ายในรูปรวมกลุ่มกันขายในอำเภอในรูปตลาดประมูลขาง

7) ราคาขางพารา เกษตรกรจำหน่ายขางแผ่นคิบได้ในราคาระหว่าง 56-60 บาทต่อกิโลกรัม เศษขาง/ขี้ขาง เกษตรกรจำหน่ายได้ในราคา 28-29 บาทต่อกิโลกรัม เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายขางแผ่นคิบเฉลี่ย 200,001 บาทต่อปี มีรายได้จากการจำหน่ายเศษขาง/ขี้ขาง เฉลี่ย 1,001-1,500 บาทต่อปี

1.3.3 ความต้องการความรู้ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลบำรุงรักษาสวนขางพารา หลังเปิดกรีดของเกษตรกร ผลปรากฏดังนี้ คือ เกษตรกรต้องการความรู้มากเกี่ยวกับการผสมปุ๋ยใช้เองในสวนขางพารา รองลงไปคือการกรีดขางและระบบกรีดขาง ปุ๋ยและการใช้ปุ๋ย และต้องการความรู้ในระดับปานกลางในเรื่องการกำจัดวัชพืชในสวนขางพารา

1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอของเกษตรกร เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติดูแลบำรุงรักษาสวนขางพาราหลังเปิดกรีด เรียงลำดับปัญหาจากระดับมากไปหาน้อยสามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ คือ เกษตรกรมีปัญหามากเกี่ยวกับปุ๋ยอินทรีย์ในท้องถิ่นขาดแคลนและมีราคาแพง รองลงไปคือความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดแรงงานที่มีทักษะและความชำนาญในการกรีดขาง และมีปัญหาน้อยเกี่ยวกับด้านภัษรรมชาติ ในส่วนของข้อเสนอแนะเกษตรกรผู้ผลิตขางพารา มีข้อเสนอแนะคือ ต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือจัดหาแม่ปุ๋ยในการผสมปุ๋ยใช้เอง และต้องการให้มีการลดการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชในสวนขางพาราลง

1.4 การทดสอบสมมติฐาน

จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า

ขนาดของพื้นที่สวนขางพารามีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแล

บำรุงรักษาสวนขางพาราด้านวิธีการกำจัดวัชพืชที่ระดับ 0.05 รายได้ของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลบำรุงรักษาสวนขางพาราด้านวิธีการกำจัดวัชพืชที่ระดับ 0.01 และมี

ความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลบำรุงรักษาสวนยางพาราในด้านวิธีการใส่ปุ๋ยที่ระดับ 0.05 ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลบำรุงรักษาสวนยางพาราในด้าน วิธีการกำจัดวัชพืช และด้านปริมาณการใส่ปุ๋ย ที่ระดับ 0.05

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการดูแลบำรุงรักษาสวนยางพาราของเกษตรกรจังหวัดมุกดาหาร มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 สภาพทั่วไปทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรที่ปลูกยางพาราในจังหวัดมุกดาหารส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ซึ่งสอดคล้องกับวันเพ็ญ สุรฤกษ์ (2538: 118-281) ที่กล่าวไว้ว่า กรอบทางวัฒนธรรมและประเพณีในทางการเกษตรในทวีปเอเชีย ผู้ชายจะมีบทบาทรับผิดชอบงานด้านการเกษตร เพราะอาชีพเกษตรเป็นอาชีพที่ต้องใช้แรงงาน และต้องทำงานกลางแจ้งเป็นหลัก จึงทำให้ผู้ชายมีบทบาทมากกว่า ส่วนผู้หญิงนั้นถึงแม้จะมีส่วนในการรับผิดชอบในด้านการประกอบอาชีพ แต่ก็ยังต้องเป็นผู้รับภาระในการดูแลสมาชิกในครอบครัว เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกยางพาราระหว่าง 11-20 ไร่ เฉลี่ย 13.83 ไร่ มีแรงงานในครอบครัวน้อยกว่า 2 คน เฉลี่ย 2.16 คน ซึ่งใกล้เคียงกับสิน พันธุ์พินิจ (2544: 39) ที่กล่าวว่าปัจจุบันเกษตรกรรายย่อยมีจำนวนมากและพื้นที่ถือครองส่วนมากครอบครัวละ 20 ไร่ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือถือครองครอบครัวละ 19.80 ไร่ และสอดคล้องกับชวาลวุฒ ไชยนุวัตติ (2540 : 89-101) ที่กล่าวถึงโครงการเร่งรัดการปลูกยางพาราเพื่อกระจายรายได้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้กำหนดเกณฑ์ให้เกษตรกรที่จะปลูกยางพาราต้องมีพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 7 ไร่ และไม่เกิน 15 ไร่ เพราะคำนึงถึงแรงงานในการดูแลบำรุงรักษา สภาพพื้นที่เป็นที่ราบ ดันพันธุ์ยางที่ใช้ปลูกเป็นต้นติดตาที่ปลูกในถุง พันธุ์ อาร์. อาร์. โอ. เอ็ม. 600 โดยใช้ระยะปลูก 2.5 x 7 เมตร ใช้เวลาปลูกจนถึงเปิดกรีด 7 ปีขึ้นไป เฉลี่ย 7.24 ปี ซึ่งสอดคล้องกับกรมส่งเสริมการเกษตร (2540: 11-19,52,69) ที่กล่าวว่าโดยทั่วไปยางพาราจะปลูกตามคำแนะนำทางวิชาการว่ายางพันธุ์ อาร์ อาร์ โอ เอ็ม 600 เป็นพันธุ์ยางชั้นหนึ่ง สามารถปลูกได้โดยไม่จำกัด เนื้อที่ให้มีต้นยางพาราที่เปิดกรีดได้อยู่ในปริมาณสูงต่อไร่ และใช้เวลาปลูกจนถึงเปิดกรีดได้ 8 ปี ซึ่งสอดคล้องกับ อารักษ์ จันทูมา (2535: 7) ที่กล่าวว่าการปลูกยางพาราในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะต้องใช้เวลาดูแลบำรุงสวนยางพาราเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 8 ปี จึงจะกรีดได้ เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 207,159.28 บาทต่อปี ซึ่งนับว่าอาชีพการปลูกยางพาราเป็นอาชีพที่เป็นทางเลือกที่ดีอาชีพหนึ่ง

สามารถสร้างรายได้ให้เกษตรกรได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเกษตรกรมีรายได้จากการกรีดยางทุกวัน ลดต้นทุนได้โดยใช้แรงงานในครอบครัว ทำให้ไม่ต้องอพยพหรือเคลื่อนย้ายแรงงานไปทำที่อื่น เกิดการสร้างรายได้ในพื้นที่

2.2 สภาพการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลบำรุงรักษาสวนยางพาราหลังเปิดกรีดยางของเกษตรกร

2.2.1 สภาพทั่วไปเกี่ยวกับสวนยางพารา ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกยางเฉลี่ย 13.83 ไร่ ซึ่งสอดคล้องกับกรมส่งเสริมการเกษตร (2540 : 1 - 2) ซึ่งระบุว่าหลักเกณฑ์เกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการเร่งรัดการปลูกยางพาราเพื่อกระจายรายได้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2532 - 2535 เกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการจะต้องมีพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 7 ไร่ และไม่เกิน 15 ไร่ เพราะต้องคำนึงถึงการใช้แรงงานในครอบครัวในการดูแลบำรุงรักษาสวนยางพาราเกษตรกรกว่าครึ่งหนึ่งปลูกยางพาราในช่วงระหว่างปี 2539 - 2541 สภาพพื้นที่สวนยางพาราเป็นที่ราบซึ่งสอดคล้องกับกรมส่งเสริมการเกษตร (2540 : 11 - 19) ที่ระบุว่ายางพาราปลูกได้ในที่ราบ สูงจากระดับน้ำทะเลไม่เกิน 200 เมตร ความลาดเทของพื้นที่น้อยกว่า 12 องศา พันธุ์ยางที่เกษตรกรปลูกได้แก่พันธุ์ RRIM 600 ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการเกษตร (2540 : 35 - 47) ซึ่งระบุว่ายางพันธุ์ RRIM 600 เป็นยางชั้นหนึ่งปลูกได้โดยไม่จำกัดพื้นที่ เป็นพันธุ์ยางที่ได้ผ่านการทดลองและศึกษาลักษณะต่าง ๆ อย่างละเอียดว่าสามารถปลูกได้ทุกภาคในประเทศไทย และสอดคล้องกับนิวัตร วรณนิธิกุล (2545 : 39) ซึ่งศึกษาการกรีดยางของเกษตรกรจังหวัดเลยพบว่าเกษตรกรที่ส่วนใหญ่ปลูกยางพันธุ์ RRIM 600 ระยะปลูกยางพาราเกษตรกรกว่าครึ่งหนึ่งใช้ระยะปลูกยางพารา 7 x 2.5 เมตร ซึ่งสอดคล้องกับกรมส่งเสริมการเกษตร (2540 : 42) ซึ่งระบุว่าระยะปลูกยางพาราในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เหมาะสมมี 2 ระยะคือ 7 x 2.5 เมตร และระยะ 7 x 3 เมตร และสอดคล้องกับนิวัตร วรณนิธิกุล (2545 : 39) ซึ่งศึกษาการกรีดยางของเกษตรกรจังหวัดเลยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ระยะปลูกยาง 7 x 2.5 เมตร

2.2.2 การกำจัดวัชพืช ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรทั้งหมดมีการกำจัดวัชพืชในสวนยางพารา โดยกว่าครึ่งหนึ่งกำจัดวัชพืชโดยวิธีกล ทุกปี ๆ ละ 2 ครั้ง ในช่วงเดือน เมษายน-มิถุนายน และตุลาคม-ธันวาคม ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการเกษตร (2543 : 5-6) ที่กล่าวว่า เกษตรกรต้องทำการปราบวัชพืชก่อนใส่ปุ๋ยทุกครั้ง ซึ่งช่วงใส่ปุ๋ยก็จะอยู่ในช่วงเดือน เมษายน-มิถุนายน และตุลาคม-ธันวาคม ในระหว่างเดือนพฤษภาคม-กันยายน เป็นช่วงฝน วัชพืชเจริญงอกงามได้ดี เกษตรกรจึงมีการกำจัดวัชพืช เนื่องจากวัชพืชเป็นแหล่งอาศัยของโรคและแมลงศัตรู

ยางพารา นอกจากนี้วัชพืชซึ่งแย่งน้ำและอาหารยางพารา ตลอดจนเป็นสาเหตุของการเกิดไฟไหม้สวนยางพาราในฤดูแล้ง

2.2.3 การป้องกันกำจัดโรคและแมลง ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สวนยางพาราของเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการระบาดของโรคและแมลงศัตรูยางพารา โรคที่พบในสวนยางพาราของเกษตรกรทั้งหมด คือโรคเปลือกแห้ง สาเหตุเกิดจากการที่เกษตรกรขาดการดูแลบำรุงรักษาสวนยางพารา และกรีดยางถี่จนเกินไป โดยจะเห็นได้จากกว่าครึ่งหนึ่งของเกษตรกรใส่ปุ๋ยเคมีให้ต้นยางในอัตราน้อยกว่า 50 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ซึ่งถือว่าต่ำกว่าเกณฑ์ที่กรมวิชาการเกษตรกำหนดให้ใส่และสองในสามใช้ระบบกรีดยางแบบสองวันเว้นวันกับต้นยางที่มีอายุประมาณ 9-11 ปี ซึ่งถือว่าไม่เหมาะสม ต้นยางที่จะใช้ระบบกรีดยางแบบสองวันเว้นวันควรจะมีอายุ 13 ปีขึ้นไป

2.2.4 การใส่ปุ๋ย ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรทั้งหมดใส่ปุ๋ยบำรุงสวนยางพารา ซึ่งสอดคล้องกับเบญจรงค์ จิรเสวตกุล (2545 : 133) ที่ศึกษาการดูแลบำรุงรักษาสวนยางพาราหลังเปิดกรีดยาง และสอดคล้องกับชวลิต หุ่นแก้ว (2527 : 2) ที่ศึกษาพบว่าเกษตรกรเจ้าของสวนยางพาราพื้นสงเคราะห์ที่มีสวนยางพารา 16 ไร่ขึ้นไป เกษตรกรส่วนใหญ่จะใส่ปุ๋ยเคมีซึ่งเป็นปุ๋ยเม็ดสูตร 15-7-18 และใส่ในอัตราน้อยกว่า 51 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ปีละ 2 ครั้ง ในช่วงเดือนเมษายน - มิถุนายน และเดือนกันยายน - ธันวาคม โดยใส่ทุกปีด้วยวิธีการหว่านระหว่างแถวยาง เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยอินทรีย์ที่ใช้คือปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และช่วงเวลาที่ใส่ปุ๋ยอินทรีย์คือเดือนเมษายน - มิถุนายน สอดคล้องกับบุษนารถ กังพิศดาร (2542 : 105 - 108) ที่กล่าวว่าปุ๋ยที่ใส่ในสวนยางพารานอกจากปุ๋ยอินทรีย์แล้วยังมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ จากการทดลองพบว่าใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ร่วมกับปุ๋ยเคมีบำรุงต้นยาง ให้ผลการเจริญเติบโตดีกว่าการใช้ปุ๋ยเคมี หรือปุ๋ยอินทรีย์เพียงอย่างเดียว โดยใส่ 2 ครั้ง ในต้นฤดูฝนและปลายฤดูฝน

2.2.5 สภาพการกรีดยาง ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 91.2 ใช้แรงงานในครอบครัวกรีดยางเกษตรกรซึ่งสอดคล้องกับกรมส่งเสริมการเกษตร (2537:1 - 2) ซึ่งระบุว่าเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการเร่งรัดการปลูกยางพาราเพื่อกระจายรายได้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือปี 2532 - 2535 จะต้องมีพื้นที่ปลูกยางไม่ต่ำกว่า 7 ไร่ และไม่เกิน 15 ไร่ เพราะต้องคำนึงถึงแรงงานในครอบครัวที่จะทำการดูแลบำรุงรักษา อายุการกรีดยางผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรกรีดยางเมื่อต้นยางอายุเฉลี่ย 7.24 ปี เมื่อวัดเส้นรอบต้นของยางได้ไม่ต่ำกว่า 50 เซนติเมตร ที่ความสูง 150 เมตร ซึ่งสอดคล้องกับกรมส่งเสริมการเกษตร (2540 : 24) ซึ่งระบุว่า การปลูกยางในเขตปลูกยางใหม่โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือถ้ามีการดูแลบำรุงรักษาอย่างดีจะสามารถเปิดกรีดยางได้เมื่อต้นยางมีอายุ 7 ปีครึ่ง การเปิดกรีดยางหน้าแรกและครั้งแรก ผลการ

วิจัยพบว่า เกษตรกรเปิดกรีดขางหน้าแรกและครั้งแรกในระหว่างเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน ซึ่งแตกต่างกับกรมส่งเสริมการเกษตร (2540 : 26) ซึ่งระบุว่า การเปิดกรีดขางหน้าแรกและครั้งแรกควร จะเปิดกรีดในช่วงต้นฤดูหนาวระหว่างเดือนตุลาคม เพราะการเปิดกรีดขางหน้าแรกครั้งแรกฤดูฝน จะเกิดปัญหาโรคหน้าขาง ระบบกรีดขางผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรใช้ระบบกรีดขางระบบครั้งลำ ดันวันเว้นวัน ซึ่งสอดคล้องกับกรมส่งเสริมการเกษตร (2540 : 26) ซึ่งระบุว่าระบบกรีดขางที่ เหมาะสมและแนะนำให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติคือระบบกรีดแบบครั้งลำดันวันเว้นวัน สอดคล้อง กับนิวัตร วรรณนิธิกุล (2545 : 45) ซึ่งศึกษาการกรีดขางของเกษตรกรจังหวัดเลยพบว่าเกษตรกร ชาวสวนยางพาราจังหวัดเลยใช้ระบบกรีดขางแบบครั้งลำดันวันเว้นวัน เวลาเริ่มในการกรีดขาง ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรร้อยละ 86.4 เริ่มกรีดขางเวลา 02.01 – 04.00 นาฬิกา ซึ่งไม่สอดคล้อง กับนิวัตร วรรณนิธิกุล(2545 : 46) ซึ่งศึกษาการกรีดขางของเกษตรกรจังหวัดเลยพบว่าเกษตรกร ชาวสวนยางพาราจังหวัดเลยเริ่มกรีดขางเวลา 02.01 – 06.00 นาฬิกา จำนวนวันกรีดขาง ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีวันกรีดขางระหว่าง 121 – 150 วันต่อปี หรือเฉลี่ย 138.70 วัน ซึ่ง สอดคล้องกับนิวัตร วรรณนิธิกุล(2545 : 48) ซึ่งศึกษาการกรีดขางของเกษตรกรจังหวัดเลยพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางพาราจังหวัดเลยมีวันกรีดขางระหว่าง 121 – 150 วันต่อปี

2.2.6 ผลผลิตขางพารา ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรได้ผลผลิตขางแผ่นดิบอยู่ ระหว่าง 2.01 – 3.00 กิโลกรัมต่อไร่ต่อ 1 ครั้งกรีด ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงดีเหตุที่ ผลผลิตขางแผ่นต่อไร่ต่อ 1 ครั้งกรีดอยู่ในเกณฑ์นี้เนื่องจากเกษตรกรเพิ่งเริ่มกรีดขางเป็นปีที่ 3 – 4 ซึ่งเกณฑ์ผลผลิตต่อไร่อยู่ในช่วงที่ยังต่ำ ผลผลิตขางพาราจะเพิ่มสูงสุดเมื่อต้นขางมีอายุ 17 – 18 ปี ขางแผ่นดิบที่เกษตรกรผลิตได้จะจำหน่ายโดยรวมกลุ่มกันขายในอำเภอในรูปตลาดประมูลขาง

2.2.7 ราคาขางพารา ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรขายขางพาราได้ในราคาระหว่าง 56 – 60 บาทต่อกิโลกรัม หรือเฉลี่ย 57.58 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีเกษตรกร สามารถมีรายได้เลี้ยงครอบครัวได้ ราคาเศษขาง/ขี้ขาง เกษตรกรขายเศษขาง/ขี้ขางได้ในราคา 28 – 29 บาทต่อกิโลกรัม หรือเฉลี่ย 28.11 บาทต่อกิโลกรัม

2.3 ความต้องการความรู้ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลบำรุงรักษาสวนยางพาราหลัง เปิดกรีดของเกษตรกร ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการความรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติดูแลบำรุงรักษาสวนยางพาราหลังเปิดกรีดในระดับมาก และมีความต้องการ อันดับ 1 คือ ต้องการความรู้ด้านการผสมปุ๋ยใช้เอง เนื่องจากการผสมปุ๋ยใช้เองเกษตรกรต้องมึ ความรู้เรื่องสูตรปุ๋ยต่าง ๆ ว่าแต่ละสูตรใช้กับพืชอะไรใส่ในอัตราเท่าไรจึงจะถูกต้องและ เหมาะสม ปุ๋ยที่ผสมแล้วต้องใช้ให้หมดภายในกัวัน เนื่องจากปุ๋ยที่เกษตรกรผสมใช้เองมีข้อจำกัด เรื่องเวลาในการใช้ ต้องใช้ให้หมดภายใน 15 วัน ถ้าเก็บไว้นานจะเกิดการสูญเสีย และที่สำคัญปุ๋ย

แต่ละสูตรใช้แม่ปุ๋ยในการผสมในอัตราที่แตกต่างกัน เกษตรกรที่จะผสมปุ๋ยใช้เองต้องมีตารางผสมปุ๋ย และต้องได้รับการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะจึงจะสามารถผสมปุ๋ยใช้เองได้อย่างถูกต้อง ในส่วนความต้องการความรู้ด้านการกำจัดวัชพืชในสวนยางพารานั้น เกษตรกรมีความต้องการในระดับปานกลางเนื่องจากการกำจัดวัชพืชในสวนยางพาราไม่ได้ใช้ความรู้และเทคนิคในการกำจัดมากนัก ประกอบกับเกษตรกรมีประสบการณ์ในการกำจัดวัชพืชโดยวิธีกลเช่น การใช้จอบลาก มีดถาง หรือการไถพรวน การกำจัดวัชพืชในสวนยางพาราที่เกษตรกรต้องการได้รับการถ่ายทอดความรู้คือ การกำจัดวัชพืชโดยการใช้สารเคมี เพราะสารเคมีที่ใช้ในการกำจัดวัชพืชนั้นมีทั้งชนิดที่เลือกกำจัดและกำจัดได้ทุกพืช เกษตรกรจึงจำเป็นต้องรู้ทั้งชนิดของสารเคมี และอัตราการใช้ เพราะถ้าใช้ไม่ถูกต้องและใช้ในอัตราที่ไม่เหมาะสมจะเกิดอันตรายทั้งต่อต้นยางพารา ต่อร่างกายผู้ใช้ และต่อสิ่งแวดล้อม

2.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติดูแลบำรุงรักษาสวนยางพาราหลังเปิดกรีด

2.4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติดูแลบำรุงรักษาสวนยางพาราหลังเปิดกรีด

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และปัญหาที่พบมากเป็นอันดับ 1 คือ ปัญหาด้านปุ๋ยเคมีในท้องถิ่นขาดแคลนและมีราคาแพง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนิวัตร วรณนธิกุล และเบ็ญจรงค์ จิรเสวตกุล (2544 : 56) ที่กล่าวว่า ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการใส่ปุ๋ยที่พบมากที่สุด คือ ปัญหามีราคาแพงและหาซื้อยาก

2.4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติดูแลบำรุงรักษาสวนยางพาราหลังเปิดกรีด

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะต้องการให้ภาครัฐจัดหาแม่ปุ๋ยในการผสมปุ๋ยใช้เองในสวนยางพารา เพราะลดปัญหาและความเสี่ยงด้านปุ๋ยเคมีปลอม ที่สำคัญเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนการใช้ปุ๋ยเคมีเม็ดสูตรสำเร็จกับการผสมปุ๋ยใช้เองแล้ว เกษตรกรสามารถลดค่าใช้จ่ายได้ 20-30 เปอร์เซ็นต์ สอดคล้องกับชอบ คณะฤกษ์ และเขาวพา หัสธน (2541:1)

2.5 การทดสอบสมมติฐาน

จากผลการพิสูจน์สมมติฐานพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลบำรุงรักษาสวนยางพาราหลังเปิดกรีด ได้แก่

ขนาดพื้นที่สวนยางพารา มีความสัมพันธ์กับวิธีการกำจัดวัชพืช เนื่องจากขนาดของพื้นที่สวนยางพาราที่มีขนาดแตกต่างกันวิธีการกำจัดวัชพืชก็จะแตกต่างกันไปตามขนาดของพื้นที่สวนยางพารา สวนยางพาราที่มีพื้นที่น้อยจะทำการกำจัดวัชพืชโดยวิธีกลเช่น ใช้จอบลาก มีด

ถาง สวนยางพาราที่มีขนาดพื้นที่มากถ้าทำการกำจัดวัชพืชโดยวิธีกลจะทำได้ช้าและเสียแรงงานในการกำจัดมาก จึงต้องกำจัดวัชพืชโดยวิธีการใช้สารเคมี

ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับวิธีการกำจัดวัชพืช และปริมาณปุ๋ยที่ใส่ ซึ่งสอดคล้องกับเบญจรงค์ จิรเสวตกุล (2545: 128) ที่ทำการศึกษาการดูแลบำรุงรักษาสวนยางพาราของเกษตรกรจังหวัดหนองคาย และสอดคล้องกับกรมวิชาการเกษตร (2539 : 45 – 53) ที่ว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใส่ปุ๋ยในสวนยางพาราได้แก่ สูตรปุ๋ย เวลา ปริมาณ บริเวณ และวิธีการใส่ปุ๋ย

รายได้ มีความสัมพันธ์กับวิธีการกำจัดวัชพืช และวิธีการใส่ปุ๋ย เพราะเกษตรกรที่รายได้สูงและมีฐานะดีจะมีความพิถีพิถันในการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลบำรุงรักษาสวนยางพาราเป็นอย่างดี

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรยังใส่ปุ๋ยเคมีให้กับยางพาราในปริมาณที่ไม่ถูกต้อง ควรมีการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่เกษตรกร ต่อการใส่ปุ๋ยให้ถูกต้อง เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต

3.1.2 จากการวิจัยพบว่า พื้นที่ปลูกยางของเกษตรกรความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ควรส่งเสริมให้เกษตรกรชาวสวนยางพาราปรับปรุงบำรุงดินด้วยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก บำรุงดิน

3.1.3 จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรเปิดกรีดยางหน้าแรกและครั้งแรกไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยส่วนใหญ่เกษตรกรเปิดกรีดยางหน้าแรกและครั้งแรกในระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง การเปิดกรีดยางหน้าแรกและครั้งแรกต้นยางที่เปิดกรีดใหม่ ควรเปิดกรีดในต้นฤดูหนาวหลังจากฝนหยุดตกไปแล้วเพราะในช่วงเวลานี้จะสามารถป้องกันไม่ให้ต้นยางเป็นโรคหน้ากรีด การเปิดกรีดยางไม่สามารถทำได้ทุกฤดูเพราะช่วงเวลาที่ยางผลัดใบจะอยู่ในระยะพักตัวหากเปิดกรีดในช่วงเวลาดังกล่าวจะทำให้ต้นยางได้รับความกระทบกระเทือน

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาในเรื่องการยอมรับเทคโนโลยี การปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลบำรุงรักษาสวนยางพาราหลังเปิดกรีด การยอมรับเทคโนโลยีการกรีดยางและการทำยางแผ่น